

TÊN ẤP Ở NAM BỘ

Nguyễn Thanh Lợi^{1*}

Vào nửa đầu thế kỷ XX, tổ chức nông thôn ở Nam Bộ gồm thôn, xã, phường, ấp, hộ. Trong đó ấp có quy mô nhỏ hơn làng xã, gồm một nhóm gia đình sinh sống bên nhau, khai phá trên một địa bàn nhất định, tạo ra những đặc trưng văn hóa riêng biệt về kinh tế, phong tục tập quán... Năm 1956, chính quyền Ngô Đình Diệm cải cách hành chính khắp miền Nam, các làng thống nhất gọi là xã và cấp dưới là ấp. Trong bài này, chúng tôi khảo sát các tên ấp hiện nay.

Cách đặt tên ấp ở Nam Bộ khá đa dạng, với nhiều kiểu thức khác nhau. Đầu tiên là dựa vào đặc điểm địa hình, mà sông nước giữ vai trò chủ đạo với nhiều *thủy danh*: ấp Búng Lớn (xã Nhơn Hội), ấp Búng Nhỏ và ấp Búng Bình Thiên (xã Quốc Thái), ấp Búng Nhỏ (xã Khánh Bình) thuộc huyện An Phú (An Giang). Búng là “chỗ nước xoáy lớn”.

Rồi đến các dạng địa danh chỉ địa hình sông nước khác như: ấp Giáp Nước (xã Thạnh Phú, huyện Châu Thành, Tiền Giang), ấp Vịnh (xã An Cơ, huyện Châu Thành, Tây Ninh), ấp Cù Lao (xã Đại Phước, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai), ấp Ngã Tắc² (xã Long Thuận, huyện Bến Cầu, Tây Ninh), ấp Cái Tắc (xã Phú Mỹ, huyện Phú Tân, An Giang), ấp Cái Tắc (huyện Chợ Lách, Bến Tre), ấp Suối Sâu (xã An Tịnh, huyện Trảng Bàng (Tây Ninh), ấp Rạch Bảy (xã Phú Hữu, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai), ấp Bàu Ao (xã Bàu Hàm 2, huyện Thống Nhất, Đồng Nai), ấp Bàu Sinh (xã Suối Cao, huyện Xuân Lộc, Đồng Nai), ấp Bàu Bông (xã Phước An, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai); ấp Bàu Dơi (huyện Giồng Trôm), ấp Xẻo Nhỏ, ấp Xẻo Sâu (huyện Giồng Trôm), ấp Xẻo Sâu (huyện Ba Tri) của Bến Tre; ấp Vàm (xã Thiện Tân, huyện Vĩnh Cửu, Đồng Nai), ấp Dơi Lầu (xã Tam Thôn Hiệp, huyện Cần Giờ, tp. Hồ Chí Minh), ấp Bung Cơ (xã Lộc An, huyện

---

^{1*} **Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương Thành phố Hồ Chí Minh. Email: ntloitw3@gmail.com.**

² Viết chính xác là “tắt”, trong nghĩa “đi tắt”. Ở Nam Bộ do phát âm sai, nên các địa danh có thành tố “tắt” đều bị viết sai thành “tắc”.

Long Thành) và ấp Bung Càn (xã Bảo Hòa, huyện Xuân Lộc) của tỉnh Đồng Nai, ấp Láng (xã Chà Là, huyện Dương Minh Châu, Tây Ninh), ấp Xóm Đồng (xã Thanh Phước, huyện Gò Dầu, Tây Ninh)...

Ấp Bàu Bông (xã Phước An, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai)

(ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Địa hình «nổi» như: ấp Giồng Sâu, ấp Giồng Xếp (huyện Mỏ Cày Bắc, Bến Tre); ấp Núi Nổi (xã Tân Thạnh, tx. Tân Châu, An Giang), ấp Núi Đỏ (xã Bàu Sen) và ấp Núi Tung (xã Suối Tre) thuộc thị xã Long Khánh (Đồng Nai), ấp Vườn Dừa (xã Phước Tân, tp. Biên Hòa, Đồng Nai), ấp Gò Đá (xã Mỏ Công, huyện Tân Biên, Tây Ninh), ấp Gò Công (phường Long Thành Mỹ, quận 9, tp. Hồ Chí Minh), ấp Trảng Ba Chân (xã Suối Ngô, huyện Tân Châu, Tây Ninh), ấp Truong Tre (xã Linh Xuân, huyện Thủ Đức, tp. Hồ Chí Minh), ấp Bờ Xe (xã Thạnh Phú, huyện Châu Thành, Tiền Giang), ấp Bờ Bàu (huyện Ba Tri, Bến Tre), ấp Rẫy (thị trấn Tân Hiệp, huyện Châu Thành) và ấp Ruộng Cạn (xã Bình Nghi, huyện Gò Công Đông, Tiền Giang)...

Sản vật địa phương cũng đi vào tên ấp, chiếm tỷ lệ khá cao với đủ loại động thực vật, từ các loại cây con trong rừng cho đến các loại cây trồng, vật nuôi ở nhà: ấp Rừng Dầu (xã Tiên Thuận, huyện Bến Cầu, Tây Ninh), ấp Bằng Lãng (xã La Ngà, huyện Định Quán, Đồng Nai), ấp Giồng Quéo, ấp Giồng Sao (huyện Ba Tri, Bến Tre), ấp Bàu Sim (xã Tân Thông Hội, huyện Củ Chi, tp. Hồ Chí Minh), ấp Mây Đắng (xã Phước Thạnh, huyện Củ Chi (tp. Hồ Chí Minh), ấp Gò Tranh (xã Bình Tân, tx. Kiến Tường, Long An),

ấp Giồng Lút (huyện Giồng Trôm, Bến Tre), ấp Giồng Nâu (huyện Mỏ Cày Bắc, Bến Tre), ấp Giồng Trôm (huyện Ba Tri), ấp Cây Trôm (xã Phước Hiệp, huyện Củ Chi, tp. Hồ Chí Minh), ấp Bàu Tre (xã Tân An Hội, huyện Củ Chi, tp. Hồ Chí Minh), ấp Sóc Tre (xã Phú Cần, huyện Tiểu Cần, Trà Vinh), ấp Giồng Tre (huyện Bình Đại, Bến Tre), ấp Gò Dưa (xã Bình Hiệp, tx. Kiến Tường, Long An), ấp Me (thị trấn Tân Hiệp, huyện Châu Thành, Tiền Giang), ấp Cây Me (xã Châu Lăng, huyện Tri Tôn, An Giang), ấp Cà Na (xã Lương Anh Trà, huyện Tri Tôn, An Giang), ấp Bàn Ôi (xã Vĩnh Lộc A, huyện Hồng Dân, Bạc Liêu), ấp Mít Nài (xã La Ngà, huyện Định Quán, Đồng Nai), ấp Trâm Vàng (xã Thanh Phước, huyện Gò Dầu, Tây Ninh), 3 ấp So Đũa Bé, So Đũa Lớn, So Đũa Lớn A của xã Thạnh Xuân, huyện Châu Thành A, Hậu Giang), ấp Trầu (xã Phước Thiện, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai), ấp Cao Su (xã Long Giang, huyện Bến Cầu, Tây Ninh)...

Nhà vương ấp Sò Đo (thị trấn Hậu Nghĩa, huyện Đức Hòa, Long An)
(ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Nhà văn hóa ấp Trầu (xã Phước Thiện, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai)

(ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Tên động vật được đặt cho tên ấp ở Nam Bộ ít hơn so với tên thực vật: ấp Voi (xã An Thạnh, huyện Bến Cầu, Tây Ninh), ấp Bàu Tép (xã Tiên Thuận, huyện Bến Cầu, Tây Ninh), ấp Bàu Chim (xã Phú Xuân, huyện Tân Phú, Đồng Nai), ấp Cá (thị trấn Tân Hiệp, huyện Châu Thành, Tiền Giang)... Ấp Vũng Gấm (xã Phước An, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai) là nơi nổi tiếng với cá sấu rừng sát đã đi vào thành ngữ *Dữ như cạp Vườn Trầu, ác như sấu Vũng Gấm*.

Địa danh Vũng Gấm (ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Vị trí của ấp được đặc biệt chú ý qua tên gọi các hướng *Đông, Tây, Nam, Bắc*: ấp Đông (xã Kim Sơn) và ấp Đông (xã Long Định) của huyện Châu Thành (Tiền Giang), ấp Đông (thị trấn Vĩnh Bình, huyện Gò Công Tây (Tiền Giang), ấp Đông A (xã Đông Hòa, huyện Châu Thành (Tiền Giang), ấp Đông A, ấp Đông B (xã Nhị Bình) và ấp Đông B (xã Đông Hòa) của huyện Châu Thành (Tiền Giang)...

Hướng *Tây* thì có: ấp Tây (xã Đông Thạnh, huyện Cần Giuộc, Long An); các ấp Tây (xã Kim Sơn), ấp Tây (xã Dưỡng Điềm), ấp Tây (xã Nhị Bình), ấp Tây B (xã Đông Hòa), ấp Tây 1, ấp Tây 2 (xã Long Định) của huyện Châu Thành và ấp Tây (thị trấn Vĩnh Bình, huyện Gò Công Tây) của Tiền Giang; các ấp Tây (xã Tân An Hội, huyện Củ Chi), ấp Tây A, ấp Tây B (xã Bình Trưng, huyện Thủ Đức), ấp Tây Ba, ấp Tây Nhất và ấp Tây Nhì (xã Phú Nhuận, quận Tân Bình cũ), ấp Tây Bắc Lân (xã Tân Thới Nhứt, huyện Hóc Môn) của thành phố Hồ Chí Minh...

Hướng *Nam*: ấp Nam (xã Dưỡng Điền), ấp Nam (xã Đông Hưng), ấp Nam (xã Nhị Bình) của huyện Châu Thành, ấp Nam (xã Tân Điền, huyện Gò Công Đông) của Tiền Giang; ấp Nam Lân (xã Tân Thới Nhứt, huyện Hóc Môn, tp. Hồ Chí Minh)...

Hướng *Bắc*: ấp Bắc (xã Tân Phú, huyện Cai Lậy), ấp Bắc A, ấp Bắc B (xã Điền Hy, huyện Châu Thành), ấp Bắc, ấp Bắc 2 (xã Tân Điền, huyện Gò Công Đông), ấp Bắc (thị trấn Vĩnh Bình, huyện Gò Công Tây) của Tiền Giang; ấp Bắc Lân (xã Vĩnh Lộc B, quận Bình Tân, tp. Hồ Chí Minh)...

Kiểu đặt tên *Thượng, Trung, Hạ* cũng thấy phổ biến trong tên ấp ở Nam Bộ: ấp Thượng (xã Tân Thông Hội, huyện Củ Chi, tp. Hồ Chí Minh), ấp Thượng (thị trấn Vĩnh Bình, huyện Gò Công Tây, Tiền Giang); ấp Thượng 1, ấp Thượng 2, ấp Thượng 3 (xã Phú Mỹ, huyện Phú Tân, An Giang)...

Dạng ấp *Trung* hay *Giữa* thì có: ấp Trung (xã Phú Nhuận, quận Tân Bình cũ), ấp Trung (xã Bình Trung, quận Thủ Đức), ấp Trung (xã Linh Xuân, quận Thủ Đức) của thành phố Hồ Chí Minh; các ấp Trung (xã Long Định), ấp Trung (xã Dưỡng Điền), ấp Trung A, ấp Trung B (xã Nhị Bình) của huyện Châu Thành, ấp Trung (xã Tân Điền, huyện Gò Công Đông) thuộc tỉnh Tiền Giang; ấp Trung 1 (xã Phú Mỹ), ấp Trung 2 (xã Tân Trung), ấp Trung 3 (xã Phú Mỹ) thuộc huyện Phú Tân (An Giang); ấp Giữa (xã Hiệp Bình cũ, huyện Thủ Đức) và ấp Giữa (xã Tân Phú Trung, huyện Củ Chi) thuộc thành phố Hồ Chí Minh; ấp Giữa (xã Hiệp Thạnh, huyện Bến Cầu, Tây Ninh)... và ấp Hạ (thị trấn Vĩnh Bình, huyện Gò Công Tây, Tiền Giang)...

Ngoài ra còn có dạng ấp *Tiền*, ấp *Hậu* như: ấp Tiền (xã Tân Thông Hội, huyện Củ Chi), ấp Tiền Lân (xã Tân Thới Nhứt, huyện Hóc Môn) của thành phố Hồ Chí Minh; ấp Hậu (xã Tân Thông Hội), ấp Hậu (xã Tân An Hội) của huyện Củ Chi (tp. Hồ Chí Minh), ấp Hậu Lân (phường Tân Thới Nhất, quận 12, tp. Hồ Chí Minh)...

Nam Bộ có nhiều ấp *Chánh*, tức ấp giữ vai trò quan trọng của xã. Đó là “trái tim” của xã với chợ búa, nhà cổ, di tích, đình, chùa, những người giàu có đều tập trung nơi đây, lại gần trục lộ giao thông. Ví dụ như: ấp Chánh (xã An Thạnh, huyện Gò Dầu), ấp

Chánh (xã Gia Bình), ấp Chánh (xã Lộc Hưng) của thị xã Trảng Bàng, ấp Chánh (xã Hiệp Thạnh, huyện Bến Cầu) của tỉnh Tây Ninh); ấp Chánh (xã Tân Thông Hội, huyện Củ Chi), ấp Chánh Tây (xã Trung Mỹ Tây, huyện Hóc Môn), ấp Chánh 2 (xã Tân Xuân, huyện Hóc Môn) của thành phố Hồ Chí Minh, nằm cạnh ấp Đình, gần thị trấn Hóc Môn; ấp Chánh (xã Đa Phước), ấp Chánh (xã Bình Chánh) của huyện Bình Chánh (tp. Hồ Chí Minh); ấp Chánh Nhứt (xã Long Phụng, huyện Cần Giuộc, Long An), trên đường tỉnh 830, có đình Chánh Thôn; ấp Chánh (huyện Châu Thành, Bến Tre)...

Ấp Chánh (xã Đức Lập Thượng, huyện Đức Hòa, Long An)
(ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Tương tự như ấp Chánh, ở Nam Bộ ấp *Chợ*, cũng là ấp trung tâm, đặc biệt giữ vai trò kinh tế quan trọng của xã như: ấp Chợ (xã Suối Nho), ấp Chợ (xã Phú Túc) thuộc huyện Định Quán (Đồng Nai); các ấp Chợ (xã An Phú), ấp Chợ (xã Tân Phú Trung), ấp Chợ (xã Phước Thạnh), ấp Chợ (xã Phú Hòa Đông), ấp Chợ (xã Trung An) của huyện Củ Chi (tp. Hồ Chí Minh); ấp Chợ (phường Thủ Thiêm, quận 2). Ấp Chợ ở vị trí trung tâm của phường Lái Thiêu (tp. Thuận An, Bình Dương). Ấp Chợ (xã Phước Thiện, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai) ngoài ngôi nhà việc của xã (3 ấp kia chỉ có nhà vuông), còn có đình Phước Thiện được công nhận là di tích cấp quốc gia. Trước kia, người Hoa có mặt ở xã kế cận là Hiệp Phước, nhưng dần dần họ chuyển về nơi đây sinh sống vì có chợ họp hàng ngày, buôn bán dễ hơn so với nơi cũ chỉ chuyên canh tác lúa nước, nên từ đây hình thành ấp Chợ của xã Phước Thiện.

Ấp Chợ (xã Phước Thiên, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai)

(ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Miền Tây Nam Bộ có: ấp Chợ (xã An Thái Đông, huyện Cái Bè); ấp Chợ (xã Bình Đức), ấp Chợ (xã Thạnh Phú) của huyện Châu Thành (Tiền Giang); ấp Chợ (xã Kiểng Phước), ấp Chợ (xã Phú Tân), ấp Chợ (xã Vàm Láng) nơi có cảng cá và lãng Ông Nam Hải lâu đời của huyện Gò Công Đông (Tiền Giang); ấp Chợ (huyện Châu Thành), ấp Chợ (huyện Giồng Trôm, Bến Tre), ấp Thị (huyện Mỏ Cày Nam) của Bến Tre; ấp Thị, ấp Thị 1, ấp Thị 2 (thị trấn Chợ Mới), ấp Thị (xã Mỹ Hiệp), ấp Thị 1, ấp Thị 2 (xã Mỹ Lương), ấp Thị 1, ấp Thị 2 (xã Hội An) thuộc huyện Chợ Mới (An Giang)...

Ấp Chợ (xã Long Hựu Đông, huyện Cần Đước, Long An) nằm cạnh bến đò kinh Nước Mặn đào từ năm 1897, nối sông Vàm Cỏ với sông Cần Giuộc (sông Rạch Cát), trên tuyến đường thủy từ miền Tây lên Chợ Lớn (cùng năm thành lập tỉnh Chợ Lớn), cạnh đây là ngôi miếu Quan Thánh xây năm 1906.

Ấp Chợ (xã Long Hữu Đông, huyện Cần Đước, Long An)

(ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Cũng có một số ấp Chợ không có tính chất “trung tâm”, mà gắn với đặc điểm ở địa phương như: ấp Chợ Cầu (xã Đông Hưng Thuận, huyện Hóc Môn) và ấp Chợ Cũ (xã An Nhơn Tây, huyện Củ Chi), thuộc thành phố Hồ Chí Minh; ấp Chợ Trạm (xã Mỹ Lệ, huyện Cần Đước (Long An), nằm trên đường trạm nổi tiếng Gia Định với Gò Công xưa, nơi có đặc sản gạo Nàng Thơm Chợ Đào tiến vua; các ấp Chợ Cũ, ấp Chợ Mới, ấp Chợ Xếp thuộc huyện Mỏ Cày Bắc (Bến Tre)...

Một số ấp gắn với các cấp hành chính ở Nam Bộ, đây là những địa danh đặc thù không thấy ở Bắc Bộ và Trung Bộ như: ấp Lân Nhi (xã Hiệp Thành, huyện Hóc Môn (tp. Hồ Chí Minh); ấp Lân Bắc, ấp Lân Đông (huyện Chợ Lách, Bến Tre); ấp Sóc Triết (xã Cô Tô, huyện Tri Tôn, An Giang); ấp Khu Phố (xã Đại Điền, huyện Thạnh Phú, Bến Tre), ấp Hộ (xã Tân Điền), ấp Hộ (xã Tân Thành) thuộc huyện Gò Công Đông (Tiền Giang); ấp Thị Tứ (thị trấn Một Ngàn), ấp Thị Tứ (thị trấn Rạch Gòn), ấp Thị Tứ (thị trấn Bảy Ngàn) thuộc huyện Châu Thành A và ấp Thị Trấn (thị trấn Ngã Sáu) thuộc huyện Châu Thành (Hậu Giang); ấp Phủ (tp. Bến Tre), ấp Phủ (huyện Mỏ Cày Bắc) của tỉnh Bến Tre; ấp Châu Thành (huyện Châu Thành, Bến Tre); ấp Thủ Sở (huyện Mỏ Cày Nam, Bến Tre); ấp Dinh (xã Mỏ Công, huyện Tân Biên, Tây Ninh)...

Dấu vết của những vùng đất mới khai phá còn lưu lại ở địa danh ấp như: ấp Mới (xã Tân Phong, huyện Tân Biên), ấp Xóm Mới 1, ấp Xóm Mới 2 (xã Trí Bình, huyện Châu Thành) của Tây Ninh; ấp Tân Lập (xã Tân Thông Hội, huyện Củ Chi, tp. Hồ Chí Minh)...

Minh); các ấp Tân Lập (xã Bảo Bình, huyện Cẩm Mỹ), ấp Tân Lập (xã Phú Túc, huyện Định Quán), ấp Tân Lập (xã Phước Tân, tp. Biên Hòa), ấp Đất Mới (xã Phú Hội, huyện Nhơn Trạch), ấp Đất Mới (xã Long Phước, huyện Long Thành), ấp Tân Lập 1, ấp Tân Lập 2 (xã Cây Gáo, huyện Trảng Bom) của tỉnh Đồng Nai; ấp Mới (xã Long Định, huyện Châu Thành, Tiền Giang); ấp Xóm Mới (huyện Ba Tri, Bến Tre)...

Nguồn gốc dân tộc, chuyển cư, lập nghiệp cũng thể hiện trong tên ấp ở Nam Bộ: ấp Sóc Lào (xã Đôn Thuận) của thị xã Trảng Bàng, ấp Xóm Khách (xã Long Giang) của huyện Bến Cầu, ấp Chăm (xã Suối Dây) của huyện Tân Châu thuộc Tây Ninh; ấp Xóm Huế (xã Tân An Hội, huyện Củ Chi, tp. Hồ Chí Minh); ấp Việt Kiều (xã Xuân Hiệp), ấp Việt Kiều (xã Suối Cát) thuộc huyện Xuân Lộc (Đồng Nai); ấp Kinh Tế (xã Bình Minh, tp. Tây Ninh); ấp Một Tân Sinh (xã Bình Trị Đông, huyện Bình Chánh, tp. Hồ Chí Minh)...

Tên ấp phản ánh *ngành nghề* ở địa phương: ấp Xóm Lò (xã Tiên Thuận, huyện Bến Cầu, Tây Ninh); ấp Xóm Cối (huyện Mỏ Cày Bắc, Bến Tre); ấp Cát Lái (xã Phú Hữu, huyện Nhơn Trạch), ấp Đồn Điền 1, ấp Đồn Điền 2, ấp Đồn Điền 3 (xã Túc Trung, huyện Định Quán), ấp Hàng Cháo (xã Hiếu Liêm, huyện Vĩnh Cửu), ấp Lác Chiếu (xã Bảo Quang, thị xã Long Khánh), ấp Lò Than (xã Xuân Bảo, huyện Cẩm Mỹ) thuộc tỉnh Đồng Nai...

Nhân vật địa phương thường xuất hiện trong tên ấp ở Nam Bộ, đó là những người mang chức vụ trong bộ máy hành chính có đóng góp, được dân chúng mến mộ bởi tài đức hoặc là người có công khai phá, để lại dấu ấn ở địa phương, được đặt tên nhằm ghi lại công ơn: ấp Giồng Ông Đông (xã Phú Đông, huyện Nhơn Trạch), ấp Ông Tạ (xã Tân An), ấp Ông Hường (xã Thiện Tân) của huyện Vĩnh Cửu, ấp Xã Hoàng (xã Long An, huyện Long Thành) thuộc tỉnh Đồng Nai; ấp Ông Lễ, ấp Ông Nhan Tây (xã Bình Hiệp, tx. Kiến Tường, Long An); ấp Ông Cóm, ấp Ông Thung thuộc huyện Mỏ Cày Bắc (Bến Tre); ấp Lái Hiếu (xã Hiệp Hưng, huyện Phụng Hiệp, Hậu Giang); ấp Bà Đen (xã An Cư), ấp Tà Lọt (xã An Hảo) thuộc huyện Tịnh Biên, An Giang, ấp Bà Ký (xã Long

Phước, huyện Long Thành, Đồng Nai), ấp Bà Trường (xã Phước An, huyện Nhơn Trạch, Đồng Nai)...

Ấp Bà Ký (xã Long Phước, huyện Long Thành, Đồng Nai)

(ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Cá biệt có trường hợp dùng *vật linh* để đặt tên: ấp Sơn Lâm, ấp Sơn Long, ấp Sơn Phụng, ấp Sơn Quy thuộc huyện Chợ Lách (Bến Tre).

Tên ấp *một chữ* ít thấy, thường là những ấp có lịch sử lâu đời như: ấp Mỹ, ấp Phong, ấp Thạnh, ấp Thới, ấp Vĩnh (tp. Bến Tre), ấp Đồng (xã Phước Tân, tp. Biên Hòa, Đồng Nai), ấp Trường (xã Hảo Đức, huyện Châu Thành, Tây Ninh), ấp Ràng (xã Trung Lập Thượng, huyện Củ Chi, tp. Hồ Chí Minh)...

Kiểu dùng *tên chữ, số* hoặc *kết hợp chữ với số* như: ấp A, ấp B (xã Tiên Thuận, huyện Bến Cầu, Tây Ninh); ấp Long Thạnh A, ấp Long Thạnh B, ấp Long Thạnh C, ấp Long Thạnh D (xã Tân Châu, tx. Tân Châu, An Giang); ấp Tân Quới Đông A, ấp Tân Quới Đông B (huyện Mỏ Cày Nam), ấp Tân Quới Tây A, ấp Tân Quới Tây B (huyện Mỏ Cày Nam) thuộc Bến Tre; ấp 10, ấp 20, ấp 30, ấp 40, ấp 50, ấp 60 (tp. Bến Tre); ấp 1A, ấp 1B (huyện Giồng Trôm, Bến Tre); ấp Phú Thượng 1, ấp Phú Thượng 2, ấp Phú Thượng 3 (xã Kiến An, huyện Chợ Mới, An Giang); ấp Trung Phú 1, ấp Trung Phú 2, ấp Trung Phú 3, ấp Trung Phú 4, ấp Trung Phú 5, ấp Trung Phú 6 (xã Vĩnh Phú, huyện Thoại Sơn, An Giang), ấp K6 (thị trấn Vĩnh An, huyện Vĩnh Cửu, Đồng Nai)... Đây là

cách đặt tên ấp có tính chất hiện đại, một số do chia tách địa giới các ấp nên thêm các chữ cái hoặc số đếm bên cạnh địa danh gốc.

Dấu vết các công trình quân sự thời Nguyễn cho đến giai đoạn kháng chiến chống Mỹ còn được thể hiện qua tên gọi của ấp như: ấp Bảo (xã Long Giang, huyện Bến Cầu, Tây Ninh), ấp Lũy (xã Phước Lại, huyện Cần Giuộc, Long An), ấp Pháo Đài (xã Phú Tân, huyện Gò Công Đông, Tiền Giang), ấp Đồn (xã Bình Đăng, huyện Bình Chánh, tp. Hồ Chí Minh), ấp Căn Cứ (huyện Giồng Trôm, Bến Tre), ấp Tua Hai (xã Đồng Khởi, huyện Châu Thành, Tây Ninh)...

Ấp Lũy (xã Phước Lại, huyện Cần Giuộc, Long An)

(ảnh Nguyễn Thanh Lợi)

Tên ấp ở Nam Bộ thường hay gắn với các *cơ sở tín ngưỡng* như, phổ biến nhất là các ấp Đình, ấp Miếu như: ấp Đình (xã Tân Phú Trung, huyện Củ Chi), ấp Đình (thị trấn Hóc Môn) của thành phố Hồ Chí Minh; ấp Miếu Hội (xã Thạnh Phú, huyện Châu Thành, Tiền Giang), ấp Lăng (xã Tân Trung, huyện Gò Công Đông, Tiền Giang), ấp Gò Chùa (huyện Ba Tri, Bến Tre), ấp Ao Vương (huyện Bình Đại, Bến Tre), ấp Xóm Tháp (xã Tân Phong, huyện Tân Biên, Tây Ninh)...

Những *công trình giao thông* chiếm tỷ lệ khá lớn trong các tên ấp ở Nam Bộ: ấp Bến (xã An Thạnh, huyện Bến Cầu, Tây Ninh), ấp Bến Dừa (huyện Ba Tri, Bến Tre), ấp Cầu (xã Tân Phong, huyện Tân Biên, Tây Ninh), ấp Cầu Tre (xã Lợi Bình Nhơn, tp. Tân An, Long An), ấp Cầu Ván (xã Phú Túc, huyện Định Quán, Đồng Nai), ấp Cống (huyện

Chợ Lách, Bến Tre), ấp Đá Hàn (xã Hiệp Thạnh, huyện Gò Dầu, Tây Ninh), ấp Bến Đò (xã Tân Phú Trung, huyện Củ Chi, tp. Hồ Chí Minh), ấp Kinh Gãy (huyện Chợ Lách, Bến Tre), ấp Cầu Xáng (xã Bình Lợi, huyện Bình Chánh, tp. Hồ Chí Minh), ấp Ga (thị trấn Tân Hiệp, huyện Châu Thành, Tiền Giang), ấp Sân Bay (xã Tân Phong, huyện Tân Biên, Tây Ninh), ấp Lộ 25 (xã Bàu Hàm, huyện Thống Nhất, Đồng Nai)...

Phương thức đặt tên ấp ở Nam Bộ khá đa dạng với nhiều kiểu thức khác nhau, phần nhiều mang tính chất dân dã, nhằm phản ánh những dấu ấn đặc thù của địa phương, từ tự nhiên cho đến xã hội trong quá trình chinh phục, khai thác, giữ gìn và phát triển vùng đất này. Đó là những “tấm bia” lịch sử - văn hóa, khắc họa một cách trung thực tâm thức của cộng đồng cư dân nơi đây.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Trung Hoa (2003), *Nguyên tắc và phương pháp nghiên cứu địa danh (Địa danh thành phố Hồ Chí Minh)*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
2. Lê Trung Hoa (chủ biên), Nguyễn Đình Tư (2003), *Từ điển địa danh thành phố Sài Gòn - Hồ Chí Minh*, Nxb Trẻ, TP. Hồ Chí Minh.
3. Lê Trung Hoa (2013), *Từ điển từ nguyên địa danh Việt Nam*, 2 tập, Nxb Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
4. Lê Trung Hoa (2015), *Từ điển địa danh Nam Bộ*, bản thảo.
5. Thạch Phương - Lê Trung Hoa (chủ biên) (2001), *Từ điển thành phố Sài Gòn - Hồ Chí Minh*, Nxb Trẻ, TP. Hồ Chí Minh.
6. Nguyễn Đình Tư (2008), *Từ điển địa danh hành chính Nam Bộ*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
7. Nguyễn Thanh Lợi (2018), *Những trầm tích địa danh*, Nxb Văn hóa – Văn nghệ, TP. Hồ Chí Minh.
8. Nguyễn Thanh Lợi, Tài liệu điền dã.

